

ชื่อผลงานเรื่อง (ภาษาไทย) ศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่นต้นแบบด้านสุขภาพแบบองค์รวม  
ในชุมชนเขตตรวจสุขภาพที่ 10

(ภาษาอังกฤษ) The Results of the Holistic Health Leader Ability Development of Youth Model in the Community in Health Regional 10th

ชื่อผู้วิจัย หรือคณะผู้วิจัย นางอรุณรัตน์ กาลพันธา, นายชัยยะ เผ่าผา และนางสาวสุกานดา แก้วล้อมบึง

ชื่อหน่วยงาน ศูนย์อนามัยที่ 10 กรมอนามัย มือถือ 095-5914095

บทคัดย่อ (เนื้อหาสำคัญ เอาเฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น ระบุตัวเลขสถิติเฉพาะที่สำคัญ ใช้ภาษารัดกุม ความยาวไม่เกิน 15 บรรทัด (300 ตัวอักษร) ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ วัสดุและวิธีการ ผลและวิจารณ์ หรือข้อเสนอแนะ โดยมีคำสำคัญ (keywords) วางไว้ท้ายบทคัดย่อ) ศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่นต้นแบบด้านสุขภาพแบบองค์รวมในชุมชนเขตตรวจสุขภาพที่ 10 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ทัศนคติก่อนและหลังการอบรม การประเมินหลักสูตรและความพึงพอใจต่อการจัดอบรม ตลอดจนติดตามผลการดำเนินงานของผู้เข้าอบรมต่อการพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่นต้นแบบ ของกลุ่มแกนนำวัยรุ่นในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี จากพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดยโสธร จังหวัดอำนาจเจริญและจังหวัดมุกดาหาร คัดเลือกแบบเจาะจงเฉพาะมาจากอำเภอที่พบปัญหาอัตราการคลอดของหญิงอายุ 15 – 19 ปี ต่อพันประชากรสูงและร้อยละการตั้งครรภ์ซ้ำสูง มากที่สุดของแต่ละจังหวัด และพื้นที่ที่มีความพร้อมจัดอบรม จังหวัดละ 1 อำเภอ จำนวน 149 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนามาจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบก่อนหลังด้วย t-test และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มแกนนำวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมพัฒนาศักยภาพ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 55.71 มาจากจังหวัดมุกดาหาร, จังหวัดศรีสะเกษ, จังหวัดยโสธร, จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี ร้อยละ 25.51, 20.81, 18.79, 18.12 และ 16.77 ตามลำดับ การประเมินความรู้เมื่อเปรียบเทียบกับระดับคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการอบรม เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $P\text{-Value} < 0.000$ ) ระดับคะแนนเฉลี่ย 6.43 เพิ่มขึ้นเป็น 8.37 ( $t=6.34$   $S.D.= 2.63$ ) เมื่อจำแนกรายพื้นที่เพิ่มขึ้นเกือบทุกพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $P\text{-Value} < 0.05$ ) ยกเว้นจังหวัดอำนาจเจริญ ( $P\text{-Value} > 0.052$ ) พิจารณารายข้อความรู้ที่ตอบผิดมากที่สุด คือ การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันเพียงครั้งเดียวไม่มีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี ก่อนตอบผิด ร้อยละ 45.3 หลังตอบผิดร้อยละ 47.7 และการใช้ถุงยางอนามัยร่วมกับสารหล่อลื่นที่เป็นน้ำมัน ก่อนตอบผิดร้อยละ 44.2 หลังตอบผิดร้อยละ 30.2 และกินยาคุมกำเนิดตอบผิดร้อยละ 38.4 เปรียบเทียบระดับทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติก่อน  $\bar{X} = 3.25$   $S.D. = 0.55$  และทัศนคติหลัง  $\bar{X} = 3.40$   $S.D. 0.48$  เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสถิติ  $P\text{-Value} < 0.048$   $t= 2.01$   $S.D.= 0.68$  จำแนกรายข้อที่มีระดับทัศนคติที่น้อยที่สุด คือ การพกถุงยางอนามัยเป็นการส่งเสริมให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์  $\bar{X} = 2.69$   $S.D. = 1.14$

การประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร พบว่า ผู้เข้าอบรมมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจระดับมาก  $\bar{X}=3.92$   $S.D.=0.85$  โดยมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด คือ เรื่องหมวกกันน็อค (ถุงยางอนามัย)  $\bar{X}=4.31$   $S.D.=0.85$  รองลงมาเรื่องการให้คำปรึกษาเพื่อนช่วยเพื่อน  $\bar{X}=4.06$   $S.D.=0.77$  เรื่องรู้จักและเท่าทัน  $\bar{X}=4.03$   $S.D.=0.82$  ความคิดเห็นต่อหลักสูตร พบว่า มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง การส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมดีขึ้น ร้อยละ 93.70 มีทักษะด้านการให้คำปรึกษาและการป้องกันการตั้งครรภ์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 95.20 สามารถเลือกวิธีการ ดูแลสุขภาพได้ถูกต้อง ร้อยละ 95.20 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ร้อยละ 95.20 หลักสูตรการพัฒนาแกนนำมีความเหมาะสม ร้อยละ 98.30 ได้นำความรู้ไปบอกต่อเพื่อนคนในครอบครัวหรือคนในชุมชน ร้อยละ 85.0 พยายามนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาชุมชน ร้อยละ 91.70 ให้ความช่วยเหลือ แนะนำเพื่อนคนในครอบครัว หรือคนในชุมชน ร้อยละ 96.70 ได้นำความรู้มาใช้โดยการเผยแพร่ความรู้จากการอบรมต่อเพื่อนคนในครอบครัว ร้อยละ 95.00 และภาพรวมความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อการจัดอบรมอยู่ระดับมาก  $\bar{X} = 3.59$

การติดตามผลหลังการอบรม พบว่า ผู้เข้าอบรมนำไปปฏิบัติอยู่ระดับมาก  $\bar{X}= 3.96$   $S.D.=0.87$  สามารถปฏิบัติได้มากที่สุด คือ เรื่องหมวกกันน็อค (ถุงยางอนามัย)  $\bar{X}= 4.26$   $S.D.= 0.93$  รองลงมาเรื่องการให้คำปรึกษาเพื่อนช่วยเพื่อน  $\bar{X}= 4.18$   $S.D.=0.74$  และเรื่องรู้จักและเท่าทัน  $\bar{X}= 4.05$   $S.D.=0.85$  ตามลำดับ ขยายผลให้ครอบคลุมในพื้นที่ส่วนใหญ่ขยายผลบอกต่อเพื่อน โดยอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ได้ 30 คน, อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ 40 คน, อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ได้ 30 คน, อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ได้ 20 คน และอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดมุกดาหาร ได้ 50 คน การดำเนินงานขยายเครือข่ายโดยการบอกต่อเพื่อนในชุมชน ให้ความรู้มีทั้ง Line Group การติดต่อประสานงาน และการเยี่ยมติดตาม การขยายผลบริการในพื้นที่

มี 4 วิธี คือ วิธีการบอกต่อ วิธีการแนะนำ วิธีการให้คำปรึกษา และวิธีการพูดคุยเวลาพบปะกัน ส่วนการขยายผลความรู้ในพื้นที่มีการดำเนินการ คือ จัดอบรมแกนนำเด็กและเยาวชน จัดรายการวิทยุในโรงเรียน จัดทำหนังสือ จัดอบรมในชุมชน ใช้วิธีการบอกปากต่อปาก การบอกเล่า แนะนำเพื่อน แบ่งปันความรู้ต่างๆ ผ่านหอกระจายข่าว และเอาอุปกรณ์เช่นถุงยางอนามัยไปให้เพื่อน

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาหลักสูตร คือ รูปแบบการจัดกิจกรรมดีควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงข้อมูลด้านวิชาการให้ทันสมัยเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบของการทำแท้งยาเสพติด การออกกำลังกายสำหรับวัยรุ่น การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพิ่มสอนกิจกรรมแบบนี้การขยายไปในโรงเรียน หรือชุมชน ให้มีสื่อการเรียนการสอนไว้ประจำคน. อยากให้รวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและปัญหาที่เกิดขึ้น และสนับสนุนแกนนำในการไปจัดกิจกรรมในพื้นที่โดยมีทีมศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี เป็นพี่เลี้ยงเวลาออกพื้นที่ให้มีพี่ๆ ออกไปด้วยเพื่อคอยชี้แนะ

## บทนำและวัตถุประสงค์ (กล่าวถึงความสำคัญของปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์ของการศึกษา/วิจัย อย่างรัดกุมและได้ใจความ)

กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคตามกลุ่มวัย โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น มีการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการบริการที่มีคุณภาพมาตรฐานครอบคลุมและเข้าถึงวัยรุ่นทุกกลุ่ม ทั้งในสถาน บริการสาธารณสุข สถานศึกษาและชุมชน โดยมีมาตรการที่สำคัญ คือ การจัดการบริการสุขภาพที่เป็นมิตร สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของวัยรุ่น เน้นการดูแลสุขภาพวัยรุ่นแบบองค์รวม ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิต พัฒนาการ ด้านการเรียนรู้อารมณ์และสังคม ทั้งนี้ กรมวิชาการของกระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย กรมอนามัย กรมควบคุมโรค และกรมสุขภาพจิต ร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์และขับเคลื่อนการดำเนินงานแบบบูรณาการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสุขภาพวัยรุ่นภายใต้ยุทธศาสตร์กลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดการบริการที่มีคุณภาพมาตรฐานครอบคลุมและเข้าถึงวัยรุ่นทุกกลุ่มในสถานบริการ สาธารณสุข สถานศึกษาและชุมชน โดยมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (Youth Friendly Health Services : YFHS) ได้กำหนดให้มีการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและการสร้างความต้องการในการใช้บริการ พบว่า ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการเข้าถึงบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและ เยาวชน ส่วนใหญ่ คือ การจัดการบริการเชิงรับเชิงรุกที่สอดคล้องกับความต้องการของวัยรุ่นและเยาวชน รวมทั้ง แกนนำวัยรุ่นเป็นจุดเชื่อมต่อสำหรับการเข้าถึงบริการของวัยรุ่น นอกจากนี้ ยังมีเป้าหมายเพื่อให้วัยรุ่นเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารและใช้บริการสุขภาพ ตามความเหมาะสม เพื่อสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการป้องกันและ แก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ในมาตรา 5 ว่าด้วย “วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง และมีสิทธิ ได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ได้รับการบริการ อนามัยการเจริญพันธุ์ ได้รับการรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาค และไม่ถูกเลือกปฏิบัติและได้รับสิทธิอื่นใดที่เป็นไปเพื่อ ประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอ” ดังนั้น กรมอนามัย โดยสำนักอนามัย การเจริญพันธุ์ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่มีการดำเนินงานของโรงพยาบาลที่ผ่านมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชนได้จัดคู่มือการพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่น เพื่อให้บุคลากรด้านสาธารณสุขและผู้เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่น โดยมุ่งหวังให้วัยรุ่นได้รับข้อมูลข่าวสารได้รับคำปรึกษาและเข้าถึงบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น(กรมอนามัย,2560)

จากข้อมูลสถานการณ์วัยรุ่นในพื้นที่เขตตรวจสุขภาพที่ 10 ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดยโสธร จังหวัดอำนาจเจริญและจังหวัดมุกดาหาร ยังเป็นพื้นที่ที่มีอัตราการคลอดของหญิงอายุ 15-19 ปี ต่อพันประชากรสูงและการตั้งครรภ์ซ้ำสูง ข้อมูลจาก HDC ปี 2561 พบว่า จังหวัดอุบลราชธานี อัตราการคลอดมีชีพ 1.06 ต่อพันประชากรหญิงอายุ 10-14 ปี (ไม่เกินอัตรา 1.4) หญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี มากลดหรือแท้ง ร้อยละ 15.92 (ไม่เกินร้อยละ 10) การคุมกำเนิดด้วยวิธีสมัยใหม่หลังคลอดหรือหลังแท้งบุตร ร้อยละ 11.27 (น้อยกว่าร้อยละ 80) คุมกำเนิดด้วยวิธีกึ่งถาวรด้วยวิธีการห่วงอนามัยและยาฝังคุมกำเนิด ร้อยละ 30 (มากกว่าร้อยละ 80) จังหวัดศรีสะเกษ หญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี มีอัตราการคลอดมีชีพ 5.29 ต่อพันประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี ตั้งครรภ์ซ้ำ ร้อยละ 15.56 ได้รับการคุมกำเนิดด้วยสมัยใหม่หลังคลอดหรือหลังแท้ง ร้อยละ 19.13 คุมกำเนิดด้วยวิธีกึ่งถาวรยาฝังคุมกำเนิดหรือห่วงอนามัย ร้อยละ 66.36 จังหวัดอำนาจเจริญ อัตราการคลอดมีชีพ 7.87 ต่อพันประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี และหญิงอายุ 10-14 ปี อัตราการคลอดมีชีพ 0.08 ต่อพันประชากรหญิงอายุ 10-14 ปี (ไม่เกินอัตรา 1.4) การตั้งครรภ์ซ้ำ ร้อยละ 13.50 (ไม่เกินร้อยละ 10) คุมกำเนิดกึ่งถาวรวัยรุ่น ร้อยละ 81.59 จังหวัดมุกดาหาร พบว่า อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี (ไม่เกิน 40 ต่อพันประชากร) เป็น 5.20 ต่อพันประชากร ข้อมูล HDC adjust (อัตราการคลอดจากทะเบียนราษฎรปีที่ผ่านมารด้วยอัตราการคลอดจากระบบ HDC ปีที่ผ่านมา) 40.50 ต่อพันประชากร การตั้งครรภ์ซ้ำ ร้อยละ 27.27 การคุมกำเนิดด้วยวิธีสมัยใหม่หลังคลอด หรือหลังแท้งบุตร ร้อยละ 56.36 การคุมกำเนิดด้วยวิธีกึ่งถาวรห่วงอนามัยหรือยาฝังคุมกำเนิด ร้อยละ 10 และจังหวัดยโสธร อัตราการคลอดมีชีพ 6.96 ต่อพันประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี และหญิงอายุ 10-14 ปี รับบริการด้วยการคลอดหรือแท้ง มีการตั้งครรภ์ซ้ำร้อยละ 7.52 การคุมกำเนิดกึ่งถาวรได้รับการคุมกำเนิดด้วยสมัยใหม่หลังคลอดหรือหลังแท้ง ร้อยละ 30.83 รับบริการคุมกำเนิดด้วยวิธีกึ่งถาวรยาฝังคุมกำเนิด/ห่วงอนามัย ร้อยละ 85.37

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงได้มีการอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่นต้นแบบด้านสุขภาพแบบองค์รวมในชุมชน ในการสนับสนุนพื้นที่ในการจัดการบริการที่มีคุณภาพมาตรฐานครอบคลุมและเข้าถึงวัยรุ่น ทุกกลุ่มในสถานบริการสาธารณสุข สถานศึกษาและชุมชน โดยมาตรฐานบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับ วัยรุ่นและเยาวชน(Youth Friendly Health Services : YFHS) เน้นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและการสร้าง ความต้องการในการใช้บริการ ซึ่งกลุ่มแกนนำวัยรุ่นเป็นจุดเชื่อมต่อสำหรับการเข้าถึงบริการของวัยรุ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้วัยรุ่นเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและใช้บริการสุขภาพตามความเหมาะสม ดำเนินการไปแล้ว จำนวน 5 รุ่น ในพื้นที่เขตตรวจสุขภาพที่ 10 เพื่อเป็นการประเมินผลการดำเนินงานและได้ข้อมูลนำมาวางแผนการพัฒนาการดำเนินงานแกน

นำวัยรุ่นให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ดังนั้น ผู้ศึกษาได้ศึกษาผล การพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่นต้นแบบด้านสุขภาพแบบองค์รวมในชุมชนเขตตรวจสุขภาพที่ 10 เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล พร้อมนำข้อมูลที่ได้สะท้อนผลการดำเนินงานพร้อมข้อเสนอแนะและวิธีการให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้และกำหนดแผนงานต่างๆ ตามความเหมาะสมต่อไป

### วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ทัศนคติก่อนและหลังการอบรมของผู้เข้าอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่นต้นแบบด้านสุขภาพแบบองค์รวมในชุมชน ปี 2561
2. เพื่อประเมินหลักสูตรและความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่นต้นแบบด้านสุขภาพแบบองค์รวมในชุมชน ปี 2561
3. เพื่อติดตามผลการดำเนินงานของผู้เข้าอบรมต่อการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่นต้นแบบด้านสุขภาพแบบองค์รวมในชุมชน ปี 2561

### 6. วิธีการศึกษา (อธิบายรูปแบบการศึกษา กำหนดกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติที่ใช้)

**ขอบเขตการวิจัย** การศึกษาครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่นต้นแบบด้านสุขภาพแบบองค์รวมในชุมชนเขตตรวจสุขภาพที่ 10 กลุ่มแกนนำวัยรุ่นในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี จำนวน 149 คน มาจากอำเภอที่พบปัญหามากที่สุด จากจังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดยโสธร จังหวัดอำนาจเจริญและจังหวัดมุกดาหาร คือ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ, อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร , อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ , อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร และอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

#### วิธีการดำเนินงาน ดังนี้

**ขั้นที่ 1 คัดเลือกพื้นที่ในการจัดอบรม** ศึกษาปัญหาและสำรวจความต้องการเพื่อการพัฒนา โดยการคัดเลือกแบบเจาะจงเฉพาะ เป็นพื้นที่ที่มีอัตราการคลอดของหญิงอายุ 15 – 19 ปี ต่อพันประชากรสูง ร้อยละการตั้งครรภ์ซ้ำสูง ซึ่งเป็นอำเภอที่พบปัญหาที่สุดของแต่ละจังหวัด จังหวัดละ 1 อำเภอ และพื้นที่ที่มีความพร้อมจัดอบรม ประสานงานกับผู้บริหารระดับจังหวัดในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ ยโสธรและมุกดาหาร

**ขั้นที่ 2 ประสานงานพื้นที่** กำหนดจุดมุ่งหมายการพัฒนาในกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับคัดเลือก ทั้งทางหนังสือราชการและทางโทรศัพท์

**ขั้นที่ 3 เตรียมเนื้อหาหลักสูตร** วางแผนพัฒนาโดยนำคู่มือการพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่น ของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย มาทบทวนและวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร พร้อมกำหนดให้มีการอบรมจำนวน 5 รุ่น รุ่น 2 วัน เนื้อหาประกอบด้วย การสร้าง self-esteem การรู้จักและจัดการอารมณ์ของวัยรุ่น การดูแลสุขภาพของวัยรุ่น เรื่อง อาหาร การจัดฟันแพชชั่น ความเสี่ยงจากผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร/เสริมความงาม การป้องกันการตั้งครรภ์และป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์สำหรับวัยรุ่น พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสิ่งที่วัยรุ่นควรรู้ การกำหนดเป้าหมายชีวิตและการวิธีการไปให้ถึงเป้าหมาย การให้คำปรึกษาสำหรับวัยรุ่น โดยกิจกรรมจะมีทั้งการบรรยายและฝึกปฏิบัติ

**ขั้นที่ 4 เตรียมทีมวิทยากร** วิทยากรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง จากศูนย์วิชาการในเขตสุขภาพที่ 10 คือ วิทยากรจากศูนย์สุขภาพจิตที่ 10 (กรมสุขภาพจิต) วิทยากรจากสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี (กรมควบคุมโรค) วิทยากรจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ที่ผ่านการอบรมครู ก เรื่องเพศคุ้ยได้ในครอบครัว (วิทยากรในพื้นที่) และวิทยากรจากศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี (กรมอนามัย) โดยการนัดประชุมเพื่อเตรียมแผนการสอนตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของ แต่ละท่าน พร้อมการเอกสารการประเมินผล ได้แก่ ความรู้ ทักษะและทัศนคติโดยการทำแบบทดสอบก่อน- หลังการอบรม ประเมินผลการฝึกปฏิบัติ สังเกตพฤติกรรม การตอบคำถาม และการมีส่วนร่วมของการทำกิจกรรม และการประเมินความพึงพอใจระหว่างการจัดอบรม

**ขั้นที่ 5 จัดอบรม** ดำเนินการพัฒนาโดยจัดการอบรม“พัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่นต้นแบบด้านสุขภาพแบบองค์รวมในชุมชน” ภายใต้โครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ปีงบประมาณ 2561 โดยได้รับความร่วมมือจากผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยทุกแห่งส่งวัยรุ่นต้นแบบในชุมชนและวัยรุ่นในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อายุระหว่าง 15-19 ปี เข้าอบรม โดยแบ่งเป็น 5 รุ่น มีกระบวนการอบรมดังนี้

**ก่อนการอบรม** ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม(ทดสอบความรู้และทัศนคติ) กิจกรรมความคาดหวังก่อนการอบรม(เขียนใส่กระดาษ) ทำข้อตกลงร่วมกัน กิจกรรมละลายพฤติกรรมและการแบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการ

**ระหว่างการอบรม** สร้างการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมในแต่ละกิจกรรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม(Participatory Learning) ควรใช้บัตรเสริมพลัง โดยวิทยากรใช้กระดาษ ขนาดประมาณธนบัตร พิมพ์คะแนน เช่น 50-500 คะแนน (กำหนดคะแนนตามความเหมาะสม) เพื่อเป็นการเสริมพลังให้แก่กลุ่ม เมื่อผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่น ตอบคำถาม ความสามัคคีในกลุ่ม ตรงต่อเวลา กล้าแสดงออก หรือสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ตามเกณฑ์ที่วิทยากรกำหนดจะได้รับคะแนน เป็นบัตรเสริมพลัง (จำนวนคะแนนแล้วแต่ดุลยพินิจของวิทยากร) ซึ่งวันสุดท้ายของการอบรม รวมคะแนนของแต่ละกลุ่ม และมอบรางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจ

**หลังการอบรม** ทำแบบทดสอบหลังการอบรม ทำแบบประเมินความพึงพอใจ

**การประเมินผล** 1. ความรู้ ทักษะและทัศนคติโดยการทำแบบทดสอบ ก่อน-หลัง การอบรม

2. ประเมินผลการฝึกปฏิบัติ สังเกตพฤติกรรม ตอบคำถาม และการมีส่วนร่วม

3. การประเมินความพึงพอใจ

**ขั้นที่ 6 ประเมินผลการพัฒนา** หลังการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่นแล้ว 3 เดือน ได้มีติดตามการดำเนินงานโดยประเมินจากการสอบถามเพื่อศึกษากระบวนการในการสร้างแกนนำวัยรุ่นในการขยายผลสู่เพื่อนและการบอกรับบริการให้ครอบคลุมในพื้นที่ ทั้งทางโทรศัพท์ ทาง Line Group ติดตามทาง อาจารย์ผู้รับผิดชอบ และการเยี่ยมติดตาม

**วิธีการศึกษา** การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive)

**ประชากร** คือ แกนนำวัยรุ่นในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี จากพื้นที่เขตตรวจสุขภาพที่ 10 คือ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดยโสธร จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดมุกดาหาร

**กลุ่มตัวอย่าง** วัยรุ่นในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี ในชุมชนเขตตรวจสุขภาพที่ 10 จำนวน 149 คน คัดเลือกแบบเจาะจงเฉพาะเป็นพื้นที่ที่มีอัตราการคลอดของหญิงอายุ 15 - 19 ปี ต่อพันประชากรสูง ร้อยละการตั้งครรภ์ซ้ำสูง และพื้นที่ที่มีความพร้อมจัดอบรม มาจากอำเภอที่พบปัญหามากที่สุดของแต่ละจังหวัด จังหวัดละ 1 อำเภอ คือ ตำบลน้ำอ้อม อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ วัยรุ่นชาย จำนวน 14 คน วัยรุ่นหญิง จำนวน 17 คน รวมเป็นทั้งหมดจำนวน 31 คน , ตำบลน้ำเที่ยง อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร วัยรุ่นชาย จำนวน 26 คน วัยรุ่นหญิง จำนวน 12 คน รวมเป็นทั้งหมดจำนวน 38 คน , ตำบลบุง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ วัยรุ่นชาย จำนวน 14 คน วัยรุ่นหญิง จำนวน 13 คน รวมเป็นทั้งหมดจำนวน 27 คน , ตำบลไทยเจริญ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร วัยรุ่นชาย จำนวน 16 คน วัยรุ่นหญิง จำนวน 12 คน รวมเป็นทั้งหมดจำนวน 28 คน และตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี วัยรุ่นชาย จำนวน 13 คน วัยรุ่นหญิง จำนวน 12 คน รวมเป็นทั้งหมดจำนวน 25 คน

**พื้นที่ดำเนินการ** การพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่นในชุมชน จัดอบรมแกนนำวัยรุ่นจำนวน 5 รุ่น ดังนี้

รุ่นที่ 1 วันที่ 4-5 มกราคม 2561 ณ กศน.อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 31 ราย

รุ่นที่ 2 วันที่ 11-12 มกราคม 2561 ณ กศน.อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 38 ราย

รุ่นที่ 3 วันที่ 22-23 มกราคม 2561 ณ กศน.อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 27 ราย

รุ่นที่ 4 วันที่ 1-2 กุมภาพันธ์ 2561 ณ กศน.อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร จำนวน 28 ราย

รุ่นที่ 5 วันที่ 8-9 กุมภาพันธ์ 2561 ณ กศน.อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 25 ราย

**เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล**

1. **คู่มือการพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่น** จัดอบรมโดยใช้คู่มือการพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่นของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้จำนวน 3 หมวด ประกอบด้วย หมวดที่ 1 เรื่องการส่งเสริมคุณค่าแห่งตน ประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 2 แผน คือ เรื่องค่าของตนสร้างคนให้สมดุล และสวยหล่อไม่ขอเสีย

หมวดที่ 2 เรื่องความรู้เรื่องเพศและการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน คือ เรื่องรู้จักและเท่าทัน รักเป็นปลอดภัย และชีวิตออกแบบได้ (ผลกระทบจากการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์)

หมวดที่ 3 เรื่องการส่งเสริมและช่วยเหลือเพื่อนวัยรุ่น ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 2 แผน คือ เรื่องพ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 สิ่งสำคัญที่วัยรุ่นควรรู้และการให้คำปรึกษาเพื่อนช่วยเพื่อน

2. **แบบประเมินความรู้ทักษะและทัศนคติ** โดยการทำแบบทดสอบก่อน-หลังการอบรม เป็นแบบประเมินที่ได้มาจากการคู่มือการพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่น แยกเป็นด้านความรู้ทักษะ จำนวน 10 ข้อ ตอบคำถามใช่ เมื่อมีความคิดถูกต้องหรือเห็นด้วย หรือไม่ใช่ เมื่อมีความคิดที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เห็นด้วย และทัศนคติ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบการวัดประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยให้ค่าคะแนน ดังนี้

คำถามเชิงบวก			คำถามเชิงลบ				
เห็นด้วยมากที่สุด	=	5	คะแนน	เห็นด้วยมากที่สุด	=	1	คะแนน
เห็นด้วยมาก	=	4	คะแนน	เห็นด้วยมาก	=	2	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	=	3	คะแนน	เห็นด้วยปานกลาง	=	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	=	2	คะแนน	เห็นด้วยน้อย	=	4	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	=	1	คะแนน	เห็นด้วยน้อยที่สุด	=	5	คะแนน

3. **ประเมินการปฏิบัติ** ได้มาจากการคู่มือการพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่น จำนวน 12 ข้อ

4. **การประเมินหลักสูตรและความพึงพอใจ** ความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดอบรม ความรู้ความสามารถ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจโดยรวมต่อการฝึกอบรม

5. **ประเมินจากการสอบถามปลายเปิดหลังการจัดอบรม 3 เดือน** ทั้งทางโทรศัพท์ ทาง Line Group ติดตามทางอาจารย์ผู้รับผิดชอบ และการเยี่ยมติดตาม

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) มีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุดหรือดีมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับมากหรือดี

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับปานกลางหรือพอใช้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับน้อยหรือต่ำกว่ามาตรฐาน

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุดหรือต้องปรับปรุง

**การเก็บรวบรวมข้อมูล** การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการเก็บข้อมูล 2 ระยะ คือ ระยะการดำเนิน การจัดอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่น เป็นข้อมูลการประเมินความรู้ ทักษะและทัศนคติโดยการทำแบบทดสอบก่อน-หลังการอบรมประเมินผลการฝึกปฏิบัติ สังเกตพฤติกรรม ตอบคำถาม และการมีส่วนร่วม และการประเมินความพึงพอใจ การจัดอบรม และระยะที่ 2 เก็บข้อมูลหลังจากการดำเนินการอบรม 3 เดือน เพื่อติดตามการดำเนินการของแกนนำหลังการพัฒนาแกนนำ เพื่อศึกษากระบวนการในการสร้างแกนนำวัยรุ่น ในการขยายผลสู่เพื่อนและ การบอกบริการให้ครอบครัวในพื้นที่ ทั้งทางโทรศัพท์ ทาง Line Group ติดตามทาง อาจารย์ผู้รับผิดชอบ และการเยี่ยมติดตาม หลังจากการได้ข้อมูลนำมาวิเคราะห์และตรวจสอบความถูกต้อง ลงข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

**การวิเคราะห์ข้อมูล** วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้จำนวน ร้อยละและค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากข้อมูลที่ได้วิจัยรวบรวมได้นำเสนอรูปแบบเชิงพรรณนา

**7. ผลการศึกษา (อธิบายผลการศึกษาที่สำคัญ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และวิธีการศึกษา/วิจัยอย่างรัดกุมและได้ใจความ)**

**ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง** จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 55.71 และเพศหญิง ร้อยละ 44.29 ส่วนใหญ่เป็นแกนนำจากตำบลน้ำเที่ยง อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ร้อยละ 25.51 รองลงมาตำบลน้ำอ้อม อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ร้อยละ 20.81 ตำบลไทยเจริญ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ร้อยละ 18.79 ตำบลบึงอำเภอมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ร้อยละ 18.12 และตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ร้อยละ 16.77

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แยกเพศและรายจังหวัด

พื้นที่ของกลุ่มเป้าหมาย	จำนวนและร้อยละของกลุ่มเป้าหมาย		
	ชาย	หญิง	รวม
N=149			

	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	13	52.00	12	48.00	25	16.77
ตำบลน้ำอ้อม อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	14	45.16	17	54.84	31	20.81
ตำบลไทยเจริญ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร	16	57.14	12	42.86	28	18.79
ตำบลบึง อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ	14	51.86	13	48.14	27	18.12
ตำบลน้ำเที่ยง อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร	26	68.42	12	31.58	38	25.51
<b>รวม</b>	<b>83</b>	<b>55.71</b>	<b>66</b>	<b>44.29</b>	<b>149</b>	<b>100.00</b>

**ส่วนที่ 2 ประเมินความรู้ทัศนคติก่อนและหลังการอบรมของผู้เข้าอบรม** จากตารางที่ 2 การประเมินความรู้ก่อนการอบรมข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือ การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพควรดูเครื่องหมายเลขทะเบียนอาหารและยา(อย.) วันเดือนปีหมดอายุและฉลากข้างผลิตภัณฑ์อย่างละเอียดเพื่อความปลอดภัย ร้อยละ 86.0 รองลงมาสิ่งที่สำคัญในการให้คำปรึกษาคือการเอาใจเขามาใส่ใจเราการให้กำลังใจ การฟังการรักษาความลับและการพูดให้เพื่อนหาทางแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองไม่ใช้การตัดสินปัญหาให้เพื่อน ร้อยละ 84.9 และการจัดฟันที่จำเป็น ได้แก่ การรักษาความผิดปกติเช่น ฟันเรียงตัวผิดปกติ(ซ้อนเก) การสบฟันที่ผิดปกติเช่นฟันล่างคร่อมฟันบน ฟันบน-ล่างสบกันแบบไม่สมดุล/ความผิดปกติของขนาดและความสัมพันธ์ของขากรรไกรต่อใบหน้า ร้อยละ 82.6 ส่วนข้อที่ตอบผิดมากที่สุด คือ การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันเพียงครั้งเดียวไม่มีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี ตอบผิด ร้อยละ 45.3 รองลงมาควรใช้ถุงยางอนามัยร่วมกับสารหล่อลื่นที่เป็นน้ำมัน เช่นวาสลีน โลชั่น เพื่อลดการเสียดสีเวลามีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 44.2 และหากลิมินยาคุมกำเนิด 1 เม็ด ให้กินทันทีที่นี้ก็ได้แล้วกินยาเม็ดต่อไปในเวลาเดิม หากลิมินยาคุมกำเนิด 2 เม็ด ให้กินยาวันละ 2 เม็ด 2 วัน และควรใช้ถุงยางอนามัยร่วมด้วย หากลิมินยาคุมกำเนิด 3 เม็ดให้หยุดกินยาและใช้วิธีการคุมกำเนิดอย่างอื่น ร้อยละ 38.4 ตามลำดับ หลังการอบรม พบว่า ข้อที่ตอบถูกที่สุด คือ การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพควรดูเครื่องหมายเลขทะเบียนอาหารและยา(อย.) วันเดือนปีหมดอายุและฉลากข้างผลิตภัณฑ์อย่างละเอียดเพื่อความปลอดภัยและการจัดฟันที่จำเป็น ได้แก่ การรักษาความผิดปกติเช่น ฟันเรียงตัวผิดปกติ(ซ้อนเก) การสบฟันที่ผิดปกติเช่นฟันล่างคร่อมฟันบน ฟันบน-ล่างสบกันแบบไม่สมดุล/ความผิดปกติของขนาดและความสัมพันธ์ของขากรรไกรต่อใบหน้า เท่ากันร้อยละ 91.0 และสิ่งที่สำคัญในการให้คำปรึกษาคือการเอาใจเขามาใส่ใจเราการให้กำลังใจ การฟังการรักษาความลับและการพูดให้เพื่อนหาทางแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองไม่ใช้การตัดสินปัญหาให้เพื่อน ร้อยละ 90.7 และ ในส่วนข้อที่ตอบผิดมากที่สุด คือ การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ ป้องกันเพียงครั้งเดียวไม่มีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี ร้อยละ 47.7 รองลงมาอาหารกลุ่มสีแดง คือ อาหารที่ให้พลังงานต่ำ เช่นผักต้ม ผลไม้ โยเกิร์ต ผักคะน้า เป็นต้น ร้อยละ 34.9 และควรใช้ถุงยางอนามัยร่วมกับสารหล่อลื่นที่เป็นน้ำมัน เช่น วาสลีน โลชั่น เพื่อลดการเสียดสีเวลามีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 30.2 ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ก่อนและหลังการอบรม พบว่าภาพรวมระดับคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ ของผู้เข้าอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (P-Value < 0.00) ก่อนอบรมระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้ 6.43 หลังอบรมระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้ 8.37 (t=6.34 S.D.= 2.63) เมื่อจำแนกการประเมินความรู้ก่อน- หลังของผู้เข้าอบรม รายพื้นที่ของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ก่อนอบรมระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้ 7.05 หลังอบรมระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้ 8.60 (t= 4.72 S.D.= 1.46) เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (P-Value < 0.000) อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษก่อนอบรมระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้ 7.09 หลังอบรมระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้ 8.22 (t= 3.24 S.D.= 1.64 ) เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (P-Value < 0.004) อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ก่อนอบรมระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้ 6.64 หลังอบรมระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้ 8.50 (t= 3.00 S.D.= 2.31) เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (P-Value < 0.010) อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ก่อนอบรมระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้ 7.47 หลังอบรมระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้ 8.13 (t= 2.050 S.D.= 1.52) ไม่แตกต่างทางนัยสำคัญ (P-Value > 0.052) และอำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ก่อนอบรมระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้ 6.18 หลังอบรมระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้ 8.25 ( t= 5.56 S.D.= 1.48 ) เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (P-Value < 0.000) จากตารางที่ 4 การประเมินค่าเฉลี่ยทัศนคติ พบว่า ก่อนเข้ารับการอบรมผู้เข้าอบรมมีทัศนคติระดับมาก คือ แนวทางการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง นั้นเริ่มจากสร้างความเชื่อมั่นในตนเองสามารถพัฒนาที่ตัวบุคคลได้ โดยการเรียนรู้ที่จะยอมรับตนเอง การให้รางวัลตนเองเมื่อประสบความสำเร็จ  $\bar{X} = 4.30$  S.D. =0.66 รองลงมาความรับผิดชอบในการป้องกันการตั้งครรภ์เป็นเรื่องของทั้งฝ่ายชายและหญิง  $\bar{X} = 4.06$  S.D. =1.07 , การตั้งครรภ์ในขณะที่ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายยังไม่มีความพร้อมในทุกๆ ด้านทำให้เกิดปัญหาต่อตนเอง ครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคม  $\bar{X} = 3.75$  S.D. =1.14 ในส่วนระดับทัศนคติที่น้อยสุด คือ การเห็นเพื่อนที่มีปัญหาเข้ามาพูดคุยกับเราแต่เป็นบุคคลที่เราไม่ชอบเลยเล่าเรื่องให้คนอื่นฟัง เพื่อจะได้ช่วยหาทางแก้ไข  $\bar{X} = 2.56$  S.D. =1.13 หลังเข้ารับการอบรมผู้เข้าอบรมมีทัศนคติ

ระดับมาก แนวทางการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเริ่มจากสร้างความเชื่อมั่นในตนเองสามารถพัฒนาที่ตัวบุคคลได้ โดยการเรียนรู้ที่จะยอมรับตนเอง การให้รางวัลตนเองเมื่อประสบความสำเร็จ  $\bar{X} = 4.11$  S.D. = 0.75 , ความรับผิดชอบในการป้องกัน การตั้งครรภเป็นเรื่องของทั้งฝ่ายชายและหญิง  $\bar{X} = 4.11$  S.D. = 1.03 และการตั้งครรภในขณะที่ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชายยังไม่มีความพร้อมในทุกๆ ด้านทำให้เกิดปัญหาต่อตนเอง ครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคม  $\bar{X} = 3.95$  S.D. = 1.00 ส่วนระดับทัศนคติที่น้อยที่สุด คือ การพกุงยางอนามัยเป็นการส่งเสริมให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์  $\bar{X} = 2.69$  S.D. = 1.14 จากตารางที่ 5 เปรียบเทียบระดับทัศนคติ พบว่า ระดับทัศนคติก่อน  $\bar{X} = 3.25$  S.D. = 0.55 และทัศนคติหลัง  $\bar{X} = 3.40$  S.D. 0.48 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสถิติ P-Value < 0.048 t= 2.01 S.D.= 0.68

ตารางที่ 2 แสดงร้อยละการประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรมของผู้เข้าอบรม จำแนกเป็นรายชื่อ

ข้อ	ประเด็นข้อความ	ก่อน (ร้อยละ %)		หลัง (ร้อยละ %)	
		ตอบถูก	ตอบผิด	ตอบถูก	ตอบผิด
1	อาหารกลุ่มสี่แดง คือ อาหารที่ให้พลังงานต่ำ เช่นผักต้ม ผลไม้ โยเกิร์ต ผักกะเพรา เป็นต้น	51.2	48.8	65.1	34.9
2	การจัดฟันที่จำเป็น ได้แก่ การรักษาความผิดปกติเช่น ฟันเรียงตัวผิดปกติ(ซ้อนเก) การสบฟันที่ผิดปกติเช่นฟันล่างคร่อมฟันบน ฟันบน-ล่างสบกันแบบไม่สมดุล/ความผิดปกติของขนาดและความสัมพันธ์ของขากรรไกรต่อไปหน้า	82.6	17.4	91.9	8.1
3	การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพควรดูเครื่องหมายเลขทะเบียนอาหารและยา(อย.) วันเดือนปีหมดอายุและฉลากข้างผลิตภัณฑ์อย่างละเอียดเพื่อความปลอดภัย	86.0	14.0	91.9	8.1
4	การจัดการกับอารมณ์ทางเพศ ได้แก่ การเบี่ยงเบนไปทำกิจกรรมที่สนใจ การควบคุมอารมณ์และการสร้างความใคร่ด้วยตนเอง	75.6	22.4	86.0	14.0
5	การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันเพียงครั้งเดียวไม่มีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี	54.7	45.3	52.3	47.7
6	หากลิมกินยาคุมกำเนิด 1 เม็ด ให้กินทันทีที่นึกได้แล้วกินยาเม็ดต่อไปในเวลาเดิม หากลิมกินยาคุมกำเนิด 2 เม็ด ให้กินยาวันละ 2 เม็ด 2 วัน และควรใช้ถุงยางอนามัยร่วมด้วย หากลิมกินยาคุมกำเนิด 3 เม็ดให้หยุดกินยาและใช้วิธีการคุมกำเนิดอย่างอื่น	61.6	38.4	81.4	18.6
7	ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินต้องกินทันทีหลังมีเพศสัมพันธ์ภายใน 72 ชั่วโมง เม็ดที่ 2 กินหลังเม็ดแรก 12 ชั่วโมงหรือกินทันทีพร้อมกัน 2 เม็ดและไม่ควรกินเกิน 4 เม็ดต่อเดือน	68.6	31.4	88.4	11.6
8	ควรใช้ถุงยางอนามัยร่วมกับสารหล่อลื่นที่เป็นน้ำมัน เช่นวาสลีน โลชั่น เพื่อลดการเสียดสีเวลามีเพศสัมพันธ์	55.8	44.2	69.8	30.2
9	วัยรุ่นมีสิทธิสามารถเรียนต่อหรือย้ายสถานศึกษาได้เมื่อตั้งครรภรวมถึง ขอรับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์และวางแผนเมื่อตั้งครรภไม่พร้อมได้	77.9	22.1	89.5	10.5
10	สิ่งที่สำคัญในการให้คำปรึกษาคือการเอาใจเขามาใส่ใจเราการให้กำลังใจ การฟังการรักษาความลับและการพูดให้เพื่อนหาทางแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองไม่ใช่การตัดสินปัญหาให้เพื่อน	84.9	15.1	90.7	9.3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ก่อนและหลังการอบรม จำแนกภาพรวมและรายพื้นที่

พื้นที่ของกลุ่มเป้าหมาย	จำนวน	ระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้		S.D.	t	P-Value
		ก่อน	หลัง			
ภาพรวมระดับคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้	149	6.43	8.37	2.63	6.34	0.000*
แยกรายอำเภอ						
อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	25	7.05	8.60	1.46	4.71	0.000*
อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	31	7.09	8.22	1.64	3.24	.0040*
อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร	28	6.64	8.50	2.31	3.00	0.010*
อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ	27	7.47	8.13	1.52	2.05	0.052



อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร 38 6.18 8.25 1.48 5.56 0.000\*

P-Value < 0.05

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละ การประเมินค่าเฉลี่ยทัศนคติก่อนและหลังการอบรมของผู้เข้าอบรม จำแนกรายข้อ

ข้อ	ประเด็นข้อความ	ก่อน			หลัง		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
1	แนวทางการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเริ่มจากสร้างความเชื่อมั่นในตนเองสามารถพัฒนาที่ตัวบุคคลได้ โดยการเรียนรู้ที่จะยอมรับตนเอง การให้รางวัลตนเองเมื่อประสบความสำเร็จ	4.30	0.66	มาก	4.11	0.75	มาก
2	การจัดฟันแพชั่น การใส่บิกาย ทำให้ตนเองดูดีและเป็นการแสดงถึงการมีฐานะหรือทำให้คนอื่นเข้าใจว่าตนเองมีฐานะ	2.95	1.27	ปานกลาง	3.29	0.98	ปานกลาง
3	การมีเพศสัมพันธ์กับแฟน /คนรัก/นักเรียนด้วยกันน่าจะปลอดภัยจากการติดเชื้อเอชไอวี	2.96	1.28	ปานกลาง	3.44	1.17	ปานกลาง
4	การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองเป็นสิ่งที่ไม่ปลอดภัยและเป็นอันตรายต่อสุขภาพ	2.93	1.21	ปานกลาง	3.16	1.16	ปานกลาง
5	เรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอายที่ควรปกปิด ไม่ควรนำมาพูดคุยและเป็นเรื่องที่สามารถเรียนรู้ได้เองโดยไม่ต้องให้ใครมาสอนหรือให้คำแนะนำ	2.75	1.23	ปานกลาง	3.03	1.12	ปานกลาง
6	การเริ่มต้นของการพูดคุยเรื่องเพศควรเริ่มจากการสื่อสารเชิงบวก ที่เป็นการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สร้างความรู้สึก และความสัมพันธ์ที่ดี	3.59	0.84	ปานกลาง	3.48	1.14	ปานกลาง
7	การพกถุงยางอนามัยเป็นการส่งเสริมให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์	2.62	1.16	ปานกลาง	2.69	1.14	ปานกลาง
8	การตั้งครกในขณะที่ยังฝ่ายหญิงและฝ่ายชายยังไม่มีความพร้อมในทุกๆ ด้านทำให้เกิดปัญหาต่อตนเอง ครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคม	3.75	1.14	มาก	3.95	1.00	มาก
9	ความรับผิดชอบในการป้องกันการตั้งครกเป็นเรื่องของทั้งฝ่ายชายและหญิง	4.06	1.07	มาก	4.11	1.03	มาก
10	การเห็นเพื่อนที่มีปัญหาเข้ามาพูดคุยกับเราแต่เป็นบุคคลที่เราไม่ชอบเลย เล่าเรื่องให้คนอื่นฟัง เพื่อจะได้ช่วยหาทางแก้ไข	2.56	1.13	ปานกลาง	2.86	1.13	ปานกลาง

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบระดับทัศนคติก่อนและหลังการอบรม

ประเด็น	ระดับคะแนนเฉลี่ยทัศนคติ						S.D.	t	P-Value
	ก่อน			หลัง					
	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า			
ระดับทัศนคติผู้เข้าอบรม	3.25	0.55	ปานกลาง	3.40	0.48	ปานกลาง	0.68	2.01	0.048

P-Value < 0.05

ส่วนที่ 3 ประเมินระดับความคิดเห็นหลักสูตรและความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมต่อการจัดอบรม ตารางที่ 6 ระดับความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  = 3.92 S.D.=0.85) โดยมีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด คือ เรื่องหมวกกันน็อก (ถุงยางอนามัย) ( $\bar{X}$  = 4.31 S.D.=0.85) รองลงมาเรื่องการทำคำปรึกษาเพื่อนช่วยเพื่อน ( $\bar{X}$  = 4.06 S.D.=0.77) เรื่องรู้จักและเท่าทัน ( $\bar{X}$  = 4.03 S.D.=0.82) ตามลำดับ ตารางที่ 7 ความคิดเห็นต่อหลักสูตร พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมดีขึ้น ร้อยละ 93.70 มีทักษะด้านการให้คำปรึกษาและการป้องกันการตั้งครกโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 95.20 สามารถเลือกวิธีการดูแลสุขภาพได้ถูกต้อง ร้อยละ 95.20 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ร้อยละ 95.20 หลักสูตรการพัฒนาแกนนำมีความเหมาะสม ร้อยละ 98.30 ได้นำความรู้ไปบอกต่อเพื่อนคนในครอบครัวหรือคนในชุมชน ร้อยละ 85.0 พยายามนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาชุมชน ร้อยละ 91.70 ให้ความช่วยเหลือ แนะนำเพื่อนคนในครอบครัว หรือคนในชุมชน ร้อยละ 96.70 และยังได้นำความรู้มาใช้โดยการเผยแพร่ความรู้จากการอบรมต่อเพื่อนคนในครอบครัว ร้อยละ 95.00 จากตาราง

ที่ 8 ความพึงพอใจต่อการจัดอบรม พบว่า ภาพรวมความพึงพอใจมีความพึงพอใจต่อการจัดอบรมอยู่ระดับมาก ( $\bar{X}=3.59$ ) เมื่อพิจารณารายพื้นที่จัดอบรม อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญมีความพึงพอใจต่อการจัดอบรมสูงสุด ( $\bar{X}=4.40$ ) รองลงมาคือ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี และอำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ( $\bar{X}=4.10$ ) ,อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ( $\bar{X}=3.00$ ) และ อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ( $\bar{X}=2.35$ ) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงร้อยละ และค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรม

ประเด็นความรู้ความเข้าใจ	ระดับความรู้ความเข้าใจ (ร้อยละ : %)					$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
	1	2	3	4	5			
เรื่องการส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่นไทย 4.0	0.00	6.70	26.70	45.00	21.70	3.81	0.85	มาก
เรื่องค่าของตน สร้างคนให้สมดุล	0.00	1.70	45.00	40.00	13.30	3.60	0.73	มาก
เรื่องการดูแลสุขภาพวัยรุ่นชายห่อไม่ขอเสี่ยงอาหาร	1.70	0.00	31.70	43.30	23.30	3.86	0.83	มาก
เรื่องการดูแลสุขภาพวัยรุ่นชายห่อไม่ขอเสี่ยงดูแลช่องปาก	1.70	3.30	26.70	43.30	25.00	3.86	0.89	มาก
เรื่องการดูแลสุขภาพวัยรุ่นชายห่อไม่ขอเสี่ยงความชว	0.00	5.00	23.30	46.70	25.00	3.91	0.82	มาก
เรื่องรู้จักและเท่าทัน	1.70	0.00	20.00	50.00	28.30	4.03	0.82	มาก
เรื่องหมวกกันน็อค (ถุงยางอนามัย)	1.70	0.00	15.00	31.70	51.70	4.31	0.85	มาก
เรื่องยาฝังและห่วงอนามัย	1.70	5.00	20.00	46.70	26.70	3.91	0.90	มาก
เรื่องยาเม็ด ยาฉีด	5.00	5.00	16.70	41.70	31.70	3.90	1.06	มาก
เรื่องชีวิตออกแบบได้	0.00	8.30	23.00	40.00	28.30	3.88	0.92	มาก
เรื่องพ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการตั้งครรภในวัยรุ่น พ.ศ. 2559	0.00	5.00	21.70	48.30	25.00	3.93	0.82	มาก
เรื่องการให้คำปรึกษาเพื่อนช่วยเพื่อน	0.00	3.30	16.70	50.00	30.00	4.06	0.77	มาก
<b>ภาพรวม</b>						<b>3.92</b>	<b>0.85</b>	<b>มาก</b>

ตารางที่ 7 แสดงร้อยละความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมต่อหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพ

ประเด็นความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมต่อหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพ	ร้อยละ(%)	
	ใช่	ไม่ใช่
มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมดีขึ้น	93.70	6.30
มีทักษะด้านการให้คำปรึกษาและการป้องกันการตั้งครรภโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น	95.20	4.80
สามารถเลือกวิธีการดูแลสุขภาพได้ถูกต้อง	95.20	4.80
สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปรับใช้ในชีวิิตประจำวัน	95.20	4.80
หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพมีความเหมาะสม	98.30	1.70
ได้นำความรู้ไปบอกต่อเพื่อนคนในครอบครัวหรือคนในชุมชน	85.00	15.00
ได้นำความรู้มาใช้โดยการเผยแพร่ความรู้จากการอบรมต่อเพื่อนคนในครอบครัว	91.70	8.30
ให้ความช่วยเหลือ แนะนำเพื่อนคนในครอบครัว หรือคนในชุมชน	96.70	3.30
พยายามนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาชุมชน	95.0	5.00

ตารางที่ 8 แสดงร้อยละความพึงพอใจต่อการจัดอบรม แยกรายพื้นที่ของกลุ่มเป้าหมาย

พื้นที่ของกลุ่มเป้าหมาย	ระดับคะแนนความพึงพอใจ	
	$\bar{X}$	แปลค่า
ภาพรวมความพึงพอใจ	3.59	มาก

แยกราชอำเภอ	อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	4.10	มาก
	อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	3.00	ปานกลาง
	อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร	2.35	น้อย
	อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ	4.40	มาก
	อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร	4.10	มาก

**ส่วนที่ 4 ติดตามผลการดำเนินงานของผู้เข้าอบรม** ตารางที่ 9 ผู้เข้าอบรมนำไปปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ( $\bar{X}$  = 3.96 S.D.=0.87) สามารถปฏิบัติได้มากที่สุด คือ หมวกกันน็อก (ถูงยางอนามัย) ( $\bar{X}$  = 4.26 S.D. = 0.93) รองลงมาเรื่องการให้คำปรึกษาเพื่อนช่วยเพื่อน ( $\bar{X}$  = 4.18 S.D.=0.74) และเรื่องรู้จักและเท่าทัน ( $\bar{X}$  = 4.05 S.D.=0.85) ตามลำดับ จากตารางที่ 10 ขยายผลให้ครอบคลุมในพื้นที่ส่วนใหญ่ขยายผลบอกต่อเพื่อน โดยอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ได้ 30 คน , อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ 40 คน, อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ได้ 30 คน , อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ได้ 20 คน และอำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ได้ 50 คน การดำเนินงานขยายเครือข่ายโดยการบอกต่อเพื่อนในชุมชน ให้ความรู้มีทั้ง Line Group การติดต่อประสานงาน และการเยี่ยมติดตาม จากตารางที่ 11 การขยายผลบริการในพื้นที่ มี 4 วิธี คือ วิธีการบอกต่อ วิธีการแนะนำ วิธีการให้คำปรึกษา และวิธีการพูดคุยเวลาพบปะกัน ส่วนการขยายผลความรู้ในพื้นที่มี การดำเนินการ คือ จัดอบรมแกนนำเด็กและเยาวชน จัดรายการวิทยุในโรงเรียน จัดทำหนังสือ จัดอบรมในชุมชน ใช้วิธีการบอกปากต่อปาก การบอกเล่า แนะนำเพื่อน แบ่งปันความรู้ต่างๆ ผ่านหอกระจายข่าว และเอาอุปกรณ์เช่นถูงยางอนามัยไปให้เพื่อน ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาหลักสูตร คือ รูปแบบการจัดกิจกรรมดีควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ปรับปรุงข้อมูลด้านวิชาการให้ทันสมัยเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบของการทำแท้งยาเสพติด การออกกำลังกายสำหรับวัยรุ่น การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพิ่มสอนกิจกรรมแบบนี้การขยายไปในโรงเรียน หรือชุมชน ให้มีสื่อการเรียนการสอนไว้ประจำคน. อยากให้รวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและปัญหาที่เกิดขึ้น และสนับสนุนแกนนำในการไปจัดกิจกรรมในพื้นที่โดยมีทีมศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี เป็นพี่เลี้ยงเวลาออกพื้นที่ ให้มีพี่ๆ ออกไปด้วยเพื่อคอยชี้แนะ

ตารางที่ 9 แสดงร้อยละและค่าเฉลี่ยระดับการนำไปปฏิบัติของผู้เข้าอบรม

ประเด็นการนำไปปฏิบัติ	ระดับการนำไปปฏิบัติ (ร้อยละ : %)					$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
	1	2	3	4	5			
เรื่องการส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่นไทย 4.0	0.00	1.70	26.70	46.70	25.00	3.95	0.76	มาก
เรื่องค่าของตน สร้างคนให้สมดุล	0.00	1.70	25.00	45.00	28.30	3.83	0.76	มาก
เรื่องการดูแลสุขภาพวัยรุ่นสวยหล่อไม่ขอเสียอาหาร	1.70	0.00	25.00	45.00	28.30	3.98	0.87	มาก
เรื่องการดูแลสุขภาพวัยรุ่นสวยหล่อไม่ขอเสียดูแลช่องปาก	1.70	1.70	33.30	40.00	23.30	3.81	0.87	มาก
เรื่องการดูแลสุขภาพวัยรุ่นสวยหล่อไม่ขอเสียความขาว	0.00	5.00	28.30	33.30	33.30	3.95	0.90	มาก
เรื่องรู้จักและเท่าทัน	0.00	3.30	23.30	38.30	35.00	4.05	0.85	มาก
เรื่องหมวกกันน็อก (ถูงยางอนามัย)	1.70	1.70	18.30	25.00	53.30	4.26	0.93	มาก
เรื่องยาฝังและห่วงอนามัย	3.30	3.30	25.00	35.00	33.30	3.91	1.01	มาก
เรื่องยาเม็ด ยาฉีด	3.30	5.00	31.70	26.70	33.30	3.81	1.06	มาก
เรื่องชีวิตออกแบบได้	1.70	3.30	26.70	36.70	31.70	3.93	0.93	มาก
เรื่องพ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559	1.70	5.00	15.00	53.30	25.00	3.95	0.87	มาก
เรื่องการให้คำปรึกษาเพื่อนช่วยเพื่อน	0.00	3.30	10.00	51.70	35.00	4.18	0.74	มาก
<b>ภาพรวม</b>						<b>3.96</b>	<b>0.87</b>	<b>มาก</b>

ตารางที่ 10 การสร้างแกนนำวัยรุ่นเพื่อขยายผลสู่เพื่อนและการบอกบริการให้ครอบคลุมในพื้นที่

พื้นที่ดำเนินงาน	การดำเนินงาน		
	ผ่านอบรม	วิธีการขยายผล	วิธีการประเมินผลการดำเนินงาน
อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	25	บอกต่อเพื่อน จำนวน 30 คน	ประเมินได้จากการสอบถามทั้งทางโทรศัพท์ Line Group ติดตามทางอาจารย์ ผู้รับผิดชอบ และการเยี่ยมติดตาม
อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	31	บอกต่อเพื่อน จำนวน 40 คน	โดยการบอกต่อเพื่อนในชุมชน การให้ความรู้ผ่าน Line Group ในการติดต่อประสานงาน และการเยี่ยมติดตาม
อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร	28	บอกต่อเพื่อน จำนวน 30 คน	ประเมินได้จากการสอบถามทั้งทางโทรศัพท์ Line Group ติดตามทางอาจารย์ ผู้รับผิดชอบและการเยี่ยมติดตาม
อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ	27	บอกต่อเพื่อน จำนวน 20 คน	ประเมินได้จากการสอบถามทั้งทางโทรศัพท์ ทาง Line Group ติดตามทางอาจารย์ ผู้รับผิดชอบ และการเยี่ยมติดตาม
อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร	38	บอกต่อเพื่อน จำนวน 50 คน	โดยการบอกต่อเพื่อนในชุมชน การให้ความรู้ ทั้ง Line Group ในการติดต่อประสานงาน และการเยี่ยมติดตาม

ตารางที่ 11 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แกนนำในการขยายผลสู่เพื่อนและการบอกบริการให้ครอบคลุมในพื้นที่

ประเด็น	ข้อมูลที่ได้
ขยายผลบริการในพื้นที่	<p>ด้วยวิธีการการบอกต่อ : บอกต่อกันในการใช้ถุงยางอนามัย บอกต่อคนอื่นให้ครอบครัวทราบถึงวิธีการป้องกัน/การคุมกำเนิดได้ ความรู้ที่ได้จากการอบรม การป้องกันเวลามีเพศสัมพันธ์กับแฟน และการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ การเลือกอาหาร การดูแลสุขภาพและการรับประทานอาหาร การป้องกัน/การ คุมกำเนิด และการออกกำลังกาย การไม่เลือกใช้ครีมที่มีกลิ่นฉุนๆ เพราะมันมีอันตราย วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ วิธีการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกวิธี สอนการใส่ถุงยางอนามัยที่ถูกวิธี</p> <p>ด้วยการแนะนำ : ให้ไปฝังยาคุมกำเนิด การใส่ถุงยางอนามัย ชวนเพื่อนออกกำลังกาย เพื่อนเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์และการจัดแพชชั่นนิยมให้ทราบถึงโทษ การใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกวิธีและการไปขอถุงยางอนามัยได้ที่ไหน</p> <p>การให้คำปรึกษา : การป้องกันการมีเพศสัมพันธ์เช่นการใส่ถุงยางอนามัย หรือการยาคุมกำเนิด การให้คำปรึกษา แนะนำเพื่อนในทางที่ถูกวิธี ยาฝัง/ห่วงอนามัย/ยาฉีด</p> <p>การพูดคุยเวลาพบปะกัน : ความรู้ที่ได้จากการอบรม การป้องกันขณะมีเพศสัมพันธ์ให้ใส่ถุงยางอนามัย เพื่อป้องกันโรคที่อาจติดต่อทางเพศสัมพันธ์ วิธีการใส่ถุงยางอนามัย</p>
การขยายผลความรู้	<ul style="list-style-type: none"> <li>- การนำความรู้เรื่องดูแลสุขภาพไปบอกเพื่อนๆหรือคนในครอบครัว</li> <li>- จัดอบรมแกนนำเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษา อบรมรุ่นน้องวิธีการใส่ถุงยางอนามัย</li> <li>- จัดรายการวิทยุในโรงเรียน</li> </ul>

- จัดทำหนังสือเรื่องการจัดสรรไม่พร้อมในวัยรุ่น
- จัดอบรมในชุมชนในการมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้อง
- ใช้วิธีการบอกปากต่อปาก การบอกเล่า หรือเวลาร่วมญาติรวมกลุ่มหลังรับประทานอาหาร
- แนะนำเพื่อนเกี่ยวกับการคุมกำเนิดและบอกน้อง แนะนำเพื่อนเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง
- บอกต่อในชุมชนผ่านหอกระจายข่าว บอกวิธีเกี่ยวกับยาฉีด/ยาฝัง/ยาเม็ด
- แบ่งปันความรู้ต่างๆไปให้ชุมชนและครอบครัว
- บอกเล่าให้ครอบครัวและเพื่อนบ้านฟัง บอกเพื่อนเกี่ยวกับอันตรายของการจัดฟันแฟชั่นตามท้องตลาด
- มีการขยายผลให้ความรู้สู่คนในครอบครัว เช่น การบอกน้องเกี่ยวกับป้องกันเวลามีเพศสัมพันธ์กับแฟนเพื่อไม่ให้เกิดการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร
- เอาอุปกรณ์เช่นถุงยางอนามัยไปให้เพื่อน

ประเด็น	ข้อมูลที่ได้
ข้อเสนอแนะ	<ul style="list-style-type: none"> <li>- รูปแบบการจัดกิจกรรมดีมาก ให้มีกิจกรรมแบบนี้อีกเพราะจะได้มีความรู้เพิ่มเติม ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้</li> <li>- อยากให้มีการขยายไปในโรงเรียน สอนกิจกรรมแบบนี้ในโรงเรียนหรือชุมชน</li> <li>- อยากให้พูดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการแท้งและยาเสพติดชนิดต่างๆ วิธีการออกกำลังกายสำหรับวัยรุ่น ต้องการรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่</li> <li>- การอบรมโครงการนี้มีประโยชน์ต่อตนเองและคนอื่น</li> <li>- อยากให้มีสื่อการเรียนการสอนไว้ประจำ กศน.</li> <li>- อยากให้รวมกลุ่มกันอีกเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและปัญหาที่เกิดขึ้น</li> <li>- การปรับปรุงข้อมูลด้านวิชาการให้ทันสมัยเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบของการทำแท้งยาเสพติด</li> <li>- อยากให้สนับสนุนแกนนำในการไปจัดกิจกรรมในพื้นที่ โดยให้ทีมศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานีเป็นพี่เลี้ยงเวลาออกพื้นที่อยากให้มีพี่ๆออกไปด้วยเพื่อคอยชี้แนะ</li> </ul>

## 8.สรุปและข้อเสนอแนะ (สรุปสาระสำคัญของผลการศึกษา และข้อเสนอแนะอย่างสั้น รัดกุม ชัดเจน)

การจัดอบรมพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่นต้นแบบการส่งเสริมสุขภาพองค์กรในชุมชน ต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะทีมวิทยากรที่ต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่างๆ มาช่วย เนื่องจากปัญหาของวัยรุ่นเป็นปัญหาทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคม การทำงานเป็นทีม การบูรณาการวิทยากร และงบประมาณจากหน่วยงานศูนย์วิชาการ ประกอบด้วย ศูนย์อนามัยที่ 10 ศูนย์สุขภาพจิตที่ 10 และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10 เป็นต้น

1. การให้ความร่วมมือของพื้นที่และแกนนำวัยรุ่น ตลอดจนผู้บริหารที่เห็นความสำคัญในการดำเนินงานจึงจะทำให้งานประสบความสำเร็จ

2. การดำเนินงานพัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่น ต้องอาศัยความร่วมมือภาคีเครือข่ายจากการศึกษาออกโรงเรียน(กศน.)

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัด และศูนย์วิชาการ

3. ควรมีการจัดประชุมให้แกนนำวัยรุ่นได้มาแลกเปลี่ยนการดำเนินงานกับแกนนำวัยรุ่นที่อยู่คนละภูมิภาค

4. การพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรที่พัฒนาศักยภาพแกนนำวัยรุ่น ควรให้แกนนำวัยรุ่นได้ประเมินหลักสูตรการเรียนรู้อัตโนมัติ หรือร่วมพัฒนาหลักสูตร จะทำให้หลักสูตรมีความครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

5. ควรมีการปรับปรุงข้อมูลด้านวิชาการให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบของการทำแท้ง ยาเสพติด วิธีการออกกำลังกายสำหรับวัยรุ่น การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

6. เพิ่มสอนกิจกรรมแบบขยายไปในโรงเรียนหรือชุมชน ให้มีสื่อการเรียนการสอนไว้ประจำกศน. และสนับสนุนแกนนำในการไปจัดกิจกรรมในพื้นที่โดยให้ทีมศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานีเป็นพี่เลี้ยง เวลาออกพื้นที่อยากให้มีพี่ๆออกไปด้วยเพื่อคอยชี้แนะ

## 7. ควรมีการนำหลักสูตรไปเผยแพร่ให้หน่วยงานนอกกระทรวงสาธารณสุขได้นำไปใช้ต่อไป

### เอกสาร/เว็บไซต์อ้างอิง

1. กรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น.ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560–2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญห การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559. สำนักนายกรัฐมนตรี.2559
2. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญห การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ.2560–2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญห การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559. 2559
3. กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย.ผลกระทบการตั้งครรภ์วัยรุ่นในมิติต่างๆ.แม่วัยใสความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. 2557: 41-6.
4. จรรยาพร แก้วตาและจินตนา รัตนาวิฑูรย์.การพัฒนาความรู้ และทักษะของแกนนำนักเรียนในการป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ ไม่พร้อมของวัยรุ่นโรงเรียนมัธยมศึกษา แห่งหนึ่ง อำเภอปัว จังหวัดน่าน.วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ ปีที่ 32 ฉบับที่ 3 เลขหน้า 93-101 พ.ศ.2557
5. ชาญ สวัสดิ์สาตี.คู่มือนักฝึกอบรมอาชีพการดำเนินการจัดอบรมอย่างมืออาชีพมีประสิทธิภาพ.พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:สวัสดิการ สำนัก ก.พ..2542
6. ชีวระ ประवालพฤษ.การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม.กรุงเทพฯ: ศึกษานิเทศก์.2538
7. ธนิดา ผาติเสนะ.รูปแบบการสร้างเสริมศักยภาพแกนนำนักศึกษาในการป้องกันพฤติกรรมทางเพศที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคเอดส์ ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.,วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 2555;16(864-873)
8. พิไลวรรณ อินทร์กา.การดำเนินงานในส่วนงานการฝึกอบรม.วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ.ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.2550
9. เพ็ชรดา เพ็ชรรัตน์.รายงานผลการดำเนินโครงการบริการวิชาการแก่สังคม.โครงการฝึกอบรมแกนนำเยาวชนป้องกันเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันควร.ศูนย์วิทยพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพชรบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.2555
10. ลัลณ์ลลิน ศรีทองอร่ามและคณะ.การพัฒนาระบบกลไกสนับสนุนเสริมสร้างศักยภาพการเรียนการสอนปรับฐานคิดเชิงบวก เรื่อง เพศวิถีศึกษารอบด้านในโรงเรียน เพื่อลดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเรียน โรงเรียนจระเข้วิทยายน อำเภอหนองเรือ จังหวัด ขอนแก่น.วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560
11. วันชัย ปานจันทร์.การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรโดยใช้ฐานการจัดการความรู้.การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.2550
12. สุดาภรณ์ อรุณดี,วฤศพร ณัฐจุโรจน์ ,พรรณทิพย์ กาหยิ และวรวุฒิ พึ่งพัก.ความต้องการของแม่วัยเยาว์เพื่อการแก้ไขปัญห และป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น.วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ปีที่ 19 ฉบับเดือนมกราคม- ธันวาคม. 2559.
13. อรรถชัย มาสิก.รายงานผลการประเมินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาแกนนำสุขภาพ.กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.2560
14. องค์การยูนิเซฟประจำประเทศไทย.รายงานสังเคราะห์การวิเคราะห์สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร.2558
15. “สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ ในวัยรุ่นและเยาวชน ปี 2559” กรมอนามัย.  
[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา [http://rhanamai.moph.go.th/download/all\\_file/index/RHa2559.pdf](http://rhanamai.moph.go.th/download/all_file/index/RHa2559.pdf)